

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอ โดยแยกออกเป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ ตอนแรก เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสำรวจ ตอนที่สอง เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตอนที่สาม เป็นผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างรูปแบบที่เป็นอยู่กับรูปแบบที่ควรจะเป็น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสำรวจ

ข้อมูลผู้ตอบแบบสำรวจในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.50 ส่วนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 42.50 กลุ่มผู้ที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี และต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.00 และ 20.00 ตามลำดับ

ด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสำรวจ มีการประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น (ครู, ธุรกิจส่วนตัว) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาเป็นข้าราชการ และบัณฑิตอาสา คิดเป็นร้อยละ 25.00 เท่ากัน ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นนักวิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัย นักพัฒนาชุมชน พี่เลี้ยงบัณฑิตอาสา และผู้ประสานงาน โครงการมีจำนวนเล็กน้อย

ความเกี่ยวข้องกับโครงการบัณฑิตอาสา เป็นศิษย์เก่าบัณฑิตอาสา และบัณฑิตอาสา คิดเป็นร้อยละ 25.00 เท่ากัน รองลงมาเป็นที่เลี้ยงในพื้นที่ และตัวแทนชุมชน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 15.00 ตามลำดับ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.50 ส่วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และพี่เลี้ยงภาคสนาม คิดเป็นร้อยละ 5.00 เท่ากัน

ด้านระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนลำดับรองลงมา ระดับปริญญาโท มัธยมศึกษา และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.50, 10.00 และ 2.50 ตามลำดับ

สำหรับระยะเวลาการรับรู้และเข้าร่วมการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสำรวจรับรู้และเข้าร่วมการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา เป็นระยะเวลา 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมาเป็นระยะ 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50 และเป็นระยะเวลา 2, 3 ปี, ต่ำกว่า 1 ปี และ 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50, 10.00, 5.00 และ 2.50 ตามลำดับ

โดยสรุปผู้ตอบแบบสำรวจในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้มีอายุระหว่าง 25-30 ปี มากที่สุด มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย มีความเกี่ยวข้องกับโครงการบัณฑิตอาสาส่วนใหญ่เป็นศิษย์เก่า

บัณฑิตอาสาและบัณฑิตอาสา สำหรับระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี และ
 ครั้งหนึ่งมีการรับรู้และเข้าร่วมการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา เป็นระยะเวลา 1 ปี รายละเอียด
 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสำรวจ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	17	42.50
หญิง	23	57.50
รวม	40	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	8	20.00
25 – 30 ปี	16	40.00
31 – 35 ปี	1	2.50
36 – 40 ปี	5	12.50
40 – 45 ปี	4	10.00
มากกว่า 45 ปี	6	15.00
รวม	40	100.00
3. อาชีพ		
ข้าราชการ	10	25.00
พี่เลี้ยงบัณฑิตอาสา	2	5.00
ผู้ประสานงานโครงการ	1	2.50
นักพัฒนาชุมชน/NGO	2	5.00
นักวิจัยหรือผู้ช่วย	3	7.50
บัณฑิตอาสา รุ่นที่ 6	10	25.00
อื่นๆ (ครู,ธุรกิจส่วนตัว)	12	30.00
รวม	40	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ความเกี่ยวข้องกับโครงการบัณฑิตอาสา		
ผู้ทรงคุณวุฒิ	2	5.00
อาจารย์ที่ปรึกษา	3	7.50
พี่เลี้ยงในพื้นที่	7	17.50
พี่เลี้ยงภาคสนาม	2	5.00
ศิษย์เก่าบัณฑิตอาสา	10	25.00
บัณฑิตอาสา รุ่นที่ 6	10	25.00
ตัวแทนชุมชน	6	15.00
รวม	40	100.00
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	1	2.50
มัธยมศึกษา	4	10.00
ปริญญาตรี	30	75.00
ปริญญาโท	5	12.50
รวม	40	100.00
6. ระยะเวลาการรับรู้และเข้าร่วมการดำเนินงาน		
โครงการบัณฑิตอาสา		
ต่ำกว่า 1 ปี	2	5.00
1 ปี	21	52.50
2 ปี	5	12.50
3 ปี	4	10.00
4 ปี	1	2.50
5 ปี	7	17.50
รวม	40	100.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสำรวจ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม และจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 9 ด้าน ตามขอบเขตของการศึกษา คือ 2.1) วัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา 2.2) พื้นที่ปฏิบัติงาน 2.3) ระบบพี่เลี้ยง 2.4) ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา 2.5) ระบบการคัดเลือก 2.6) กระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา 2.7) การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย 2.8) ระบบติดตามและประเมินผล และ 2.9) แนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา รายละเอียดของผลการวิเคราะห์มีดังนี้

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 เพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้าน คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 รองลงมาคือข้อ 2 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ข้อที่ 3 เพื่อการพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกื้อประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา

วัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. วัตถุประสงค์ของโครงการ ย้ำคงเน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีความเหมาะสม	4.60	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโครงการ เน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น	4.35	0.73	เห็นด้วยมาก
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ เน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง	4.33	0.76	เห็นด้วยมาก
รวม	4.42	0.69	เห็นด้วยมาก

จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ได้ข้อสรุปว่า วัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา ทั้งสามข้อมีความเหมาะสมที่จะดำเนินงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มีข้อเสนอเพิ่มเติมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 คือ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น วัตถุประสงค์นี้กว้างจนเกินไป ไม่ทราบว่าพัฒนาด้านใด เมื่อเทียบกับระยะเวลา 1 ปี และเกิดการพัฒนาได้จริงหรือไม่ ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง วัตถุประสงค์นี้มีความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้

สำหรับผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ต่างก็เห็นด้วยว่าวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อมีความเหมาะสมที่จะดำเนินงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้าน คุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการพัฒนาชุมชน

“กระบวนการให้บัณฑิตได้เรียนรู้วิถีชุมชน และการทำงานในโรงพยาบาลนั้น ซึ่งที่ผ่านมาสามารถพัฒนาคุณภาพบัณฑิตได้ดี และเห็นผลได้อย่างชัดเจน โดยโครงการพยายามสร้าง

กระบวนการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้าน คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน ในตัวของบัณฑิตตั้งแต่แรกเริ่ม...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เห็นด้วยและ โครงการบัณฑิตอาสาบรรลุมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 60 เกิดการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ของบัณฑิตอาสา” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตอาสา โครงการพัฒนาได้ดี...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)

“การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมีความเหมาะสม และเห็น ได้ชัดเจนที่สุด เพราะมีการ ฝึก ปฏิบัติ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

“... มีความเหมาะสม เพราะว่าบัณฑิตควรกลับไปปรับใช้ชุมชนท้องถิ่น และพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่ถูกกละเลยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาเป็นเวลานาน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“วัตถุประสงค์ข้อนี้ เห็นด้วยและสอดคล้องกับการดำเนินการของ โครงการบัณฑิต อาสา” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“การพัฒนาชุมชน ก็เกิดการพัฒนาระดับหนึ่ง” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

3. เพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกื้อหนุนต่อชุมชนอย่าง แท้จริง

“...มีความเหมาะสม เพราะมหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางปัญญาของ สังคม และต้องรับใช้ชุมชน สร้างความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยต้องทำวิจัยที่ตอบสนองต่อพื้นที่มากกว่าตอบสนองการเติบโตของมหาวิทยาลัยเอง” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“การเชื่อมกับอาจารย์ ควรได้รับการพัฒนาให้ชัดเจนมากกว่านี้ ถ้าทำได้จะเป็น การดีมาก” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

4. เพื่อให้บัณฑิตมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น

“โครงการควรเพิ่มวัตถุประสงค์ด้านความภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและ วัฒนธรรมท้องถิ่น...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

2.2 ด้านพื้นที่ปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านพื้นที่ปฏิบัติงาน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” เพื่อให้เกิดมุมมองในการพัฒนาชุมชนที่กว้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 รองลงมาคือข้อ 4 พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ในการเข้าไปศึกษาและพัฒนาชุมชนไม่ควรเป็นพื้นที่เสี่ยงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ข้อที่ 3 บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ควรพักในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อความปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านพื้นที่ปฏิบัติงาน

พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” เพื่อให้เกิดมุมมองในการพัฒนาชุมชนที่กว้างขึ้น	4.22	0.62	เห็นด้วยมาก
2. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องมีพื้นที่ปฏิบัติงานที่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลที่สังกัด	3.78	0.89	เห็นด้วยมาก
3. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ควรพักในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อความปลอดภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบ	2.95	1.01	เห็นด้วยปานกลาง
4. พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ในการเข้าไปศึกษา และพัฒนาชุมชนไม่ควรเป็นพื้นที่เสี่ยงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ	4.17	0.93	เห็นด้วยมาก
5. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องปฏิบัติงานในชุมชน ที่มีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง	3.82	0.87	เห็นด้วยมาก
6. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องปฏิบัติงาน 2 คน ต่อ 1 พื้นที่	3.53	1.21	เห็นด้วยมาก
รวม	3.74	0.92	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อสรุปมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้กลยุทธ์บัณฑิตพลัดถิ่น ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นประโยชน์ต่อบัณฑิตเป็นอย่างมาก ทำให้บัณฑิตเป็นที่เคารพของชุมชน ชุมชนให้ความร่วมมือ บัณฑิตสามารถแสดงความคิดเห็น และความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังได้รับประสบการณ์ใหม่จากพื้นที่ ซึ่งได้รู้จักคนและชุมชน

2. พื้นที่ปฏิบัติงาน ต้องเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย การทำงานถ้าสังกัดโรงพยาบาลควรมีขอบเขตการทำงาน โดยการทำมาความเข้าใจกับโรงพยาบาลเกี่ยวกับบทบาทของบัณฑิตอาสา สำหรับบัณฑิตชายให้มีบ้านพักในชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ส่วนบัณฑิตหญิงควรพักในโรงพยาบาลเนื่องด้วยเหตุความปลอดภัย และการอยู่ในโรงพยาบาลไม่ใช่อุปสรรคในการศึกษาชุมชน ซึ่งบัณฑิตจะต้องให้ชุมชนได้รับทราบถึงบทบาทที่แท้จริงของบัณฑิต

3. บัณฑิตอาสาไม่ควรเข้าไปศึกษาและพัฒนาชุมชนในพื้นที่เสี่ยงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

4. บัณฑิตอาสาควรปฏิบัติงานในชุมชนที่มีความเข้มแข็งพอสมควร อันเนื่องมาจากบัณฑิตอาสาเป็นบัณฑิตใหม่ ซึ่งต้องเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน และควรกำหนดหมู่บ้านหรือชุมชนในการศึกษาให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มแรกของการปฏิบัติงาน

5. บัณฑิตอาสาอยู่หนึ่งคนจะมีความกล้าในการตัดสินใจและจะได้เพื่อนใหม่ในชุมชน ถ้าบุคลิกภาพของบัณฑิตอาสาเป็นคนไม่ค่อยพูดควรอยู่สองคน ซึ่งสามารถปรึกษาหารือกันได้ แต่จะมีการเปรียบเทียบเกิดขึ้น และควรมีพื้นที่การปฏิบัติงานคนละหมู่บ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. โครงการบัณฑิตอาสา พื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ใช้กลยุทธ์บัณฑิตพลัดถิ่น

“เห็นด้วยกับกลยุทธ์บัณฑิตพลัดถิ่น แต่ทั้งนี้ทางโครงการบัณฑิตอาสา ต้องทำความเข้าใจกับครอบครัวของบัณฑิต...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“ทำงานบัณฑิตพลัดถิ่น ดีแล้ว จะ ได้สามารถทำความรู้จักคน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)

“...บัณฑิตพลัดถิ่นดี แต่ต้องอาศัยกระบวนการคัดเลือกบัณฑิต คือความมุ่งมั่น ตั้งใจ และคุณสมบัติ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“บัณฑิตพลัดถิ่นดีแล้ว เพราะถ้าทำงานกับพื้นที่ของตนเอง จะทำงานยาก” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2. พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาใกล้หรือไกลจากโรงพยาบาลที่สังกัดนั้น ไม่จำเป็น
 “พื้นที่ปฏิบัติงานใกล้หรือไกลจากโรงพยาบาลนั้น ไม่จำเป็น ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน ว่าสามารถมีบทบาทความเป็นที่เลี้ยงได้มากน้อยแค่ไหน...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)
 “พื้นที่ใกล้หรือไกลกับโรงพยาบาล ขึ้นกับความเหมาะสมกับบริบทการเดินทาง พื้นที่ต้องปลอดภัย...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)
3. บัณฑิตชายควรพักในชุมชน บัณฑิตหญิงพักในโรงพยาบาล
 “การพักในชุมชนนั้น ควรยึดถึงความปลอดภัยเป็นหลัก เป็นบัณฑิตผู้ชายจะมีความเหมาะสมยิ่งกว่า” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)
4. พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ควรมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง คนในชุมชนมีประสบการณ์งานพัฒนาชุมชน
 “บัณฑิตอาสาต้องทำงานกับชุมชนที่มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง เพราะหากชุมชนไม่มีส่วนในการสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเองในระดับหนึ่ง จะทำงานพัฒนาได้ยาก...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)
 “ควรเลือกชุมชนที่มีประเด็นการพัฒนา และคนในชุมชนมีประสบการณ์ในการทำงานชุมชน...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)
 “พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ควรมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง เพื่อการขับเคลื่อน โครงการ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)
5. พื้นที่ที่ไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ
 “... ทั้งนี้ไม่สมควรเลือกพื้นที่ที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยให้กับบัณฑิตปฏิบัติงาน” ค
 “...พื้นที่ปฏิบัติงานต้องปลอดภัย” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)
6. บัณฑิตอาสาสามารถปฏิบัติงานทั้ง 2 คน ต่อ 1 พื้นที่ และ 1 คน ต่อ 1 พื้นที่
 “บัณฑิตอาสาปฏิบัติงาน 1 คน ต่อ 1 พื้นที่ จะทำให้กล้าตัดสินใจในการทำงาน แต่ควรมีคนในชุมชนร่วมคิดควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้ทำงานได้...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)
 “บัณฑิตอยู่เป็นคู่ ก็สามารถเป็นเพื่อนคู่คิด เกิดทุนทางจิตใจระดับหนึ่งและควรจัดทำโครงการหลักร่วมกัน 1 โครงการ และมีโครงการย่อย 1 โครงการ ที่สามารถต่อยอดต่อไปได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)
 “บัณฑิต 1 คน ก็ดี ถ้า 2 คน น่าจะทำงานเป็นโครงการเดียวกัน เพื่อให้สามารถทำเป็นโครงการที่ใหญ่ขึ้น แต่ที่สำคัญต้องดูบุคลิกภาพของบัณฑิต” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2.3 ด้านระบบพี่เลี้ยง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบพี่เลี้ยง ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรเข้าใจถึงบทบาทของบัณฑิตอาสา และสามารถให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมาคือข้อ 4 การประสานงานระหว่างพี่เลี้ยงภาคสนาม และพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ข้อที่ 1 โครงการบัณฑิตอาสา พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดให้มีพี่เลี้ยงภาคสนาม จำนวน 3 คน ต่อบัณฑิตอาสา 10 คน มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านระบบพี่เลี้ยง

ระบบพี่เลี้ยง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. โครงการบัณฑิตอาสา พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดให้มีพี่เลี้ยงภาคสนามจำนวน 3 คน ต่อบัณฑิตอาสา 10 คน มีความเหมาะสม	3.50	0.96	เห็นด้วยมาก
2. พี่เลี้ยงภาคสนามควรมีทักษะการให้คำปรึกษาและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่ความไม่สงบ	4.50	0.64	เห็นด้วยมากที่สุด
3. ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรเข้าใจถึงบทบาทของบัณฑิตอาสา และสามารถให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด	4.77	0.48	เห็นด้วยมากที่สุด
4. การประสานงานระหว่างพี่เลี้ยงภาคสนาม และพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา	4.63	0.58	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.35	0.66	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านระบบพี่เลี้ยงได้ข้อสรุปซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พี่เลี้ยงภาคสนามควรมีการจัดการงานและแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคน
2. พี่เลี้ยงภาคสนามควรมีทักษะด้านการประสานงาน การให้คำปรึกษาการทำงานในพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ ต้องรู้จักคนในชุมชนและควรเชื่อมโยงนักวิชาการกับชุมชน
3. ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่เข้าใจถึงบทบาทของบัณฑิตอาสา สามารถให้คำปรึกษาต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาได้ ควรมีทั้งพี่เลี้ยงในพื้นที่ที่เป็นชายและหญิง และในชุมชนควรมีพี่เลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้สามารถแนะนำการทำงานในชุมชนได้
4. พี่เลี้ยงภาคสนามและพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพี่เลี้ยง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. พี่เลี้ยงภาคสนาม ควรมี 1 คน ต่อบัณฑิตอาสา 2 คน

“พี่เลี้ยงภาคสนาม 3 คน ต่อบัณฑิตอาสา 10 คน ไม่เพียงพอ เพราะพี่เลี้ยงมีบทบาทภาระงานอื่นๆ ด้วย ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“... ควรมีพี่เลี้ยง 1 คน ต่อบัณฑิตอาสา 2 คน เพื่อให้สามารถดูแลอย่างใกล้ชิดและให้เกิดกระบวนการการทำงานภาคสนามควบคู่กัน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“พี่เลี้ยงภาคสนาม คิดว่าไม่เพียงพอกับภาระงานที่มีอยู่ น่าจะเพิ่มบุคลากรให้มีเกินครึ่งหนึ่งของบัณฑิต” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

2. พี่เลี้ยงภาคสนามควรมีทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการประสานงาน ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัย

“พี่เลี้ยงควรมีทักษะการให้กำลังใจ และการเอาตัวรอดในพื้นที่เสี่ยงภัยเป็นอย่างยิ่ง” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“พี่เลี้ยงภาคสนาม ควรมีทักษะการให้คำปรึกษา มีทักษะมนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาในการดูแลบัณฑิตอาสา เข้าใจบัณฑิต เพราะบัณฑิตแต่ละคนมีพื้นฐานครอบครัวที่ต่างกัน สามารถดูแลบัณฑิตให้ออกกว่า บัณฑิตอาสาแต่ละคนมีบุคลิกภาพเป็นอย่างไร เพื่อจะได้พัฒนาได้ตามศักยภาพของบัณฑิต” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

3. ครูที่เลี้ยงในพื้นที่ควรเข้าใจบทบาทของบัณฑิตอาสา สามารถให้คำปรึกษาต่อบัณฑิตอาสาได้ และในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงานควรมีพี่เลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการ

“ครูที่เลี้ยงในพื้นที่ควรเข้าใจบทบาทและลักษณะงานของบัณฑิตอาสา สามารถให้คำปรึกษาได้ และสร้างความมั่นใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ควรต้องมีจิตวิทยาในการให้กำลังใจ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“...ต้องมีความเข้าใจต่อบทบาทของบัณฑิตอาสา ยังเป็นการเอื้องานต่อกัน...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“พี่เลี้ยงพื้นที่ ต้องมีความเข้าใจในลักษณะงาน บอ.มอ. สามารถให้คำปรึกษาได้ มีหน้าที่แนะนำ และเข้าร่วมในบางกิจกรรมที่ บอ.มอ. ทำแล้วขาดความมั่นใจ หรือทำไม่ถูกต้อง แนะนำในการทำงานและ จัดกิจกรรม ถ้าช่วยมากเกินไป บัณฑิตก็จะขาดโอกาสในการเรียนรู้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

4. การประสานงานระหว่างพี่เลี้ยงภาคสนามกับครูที่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง

“การประสานงานของพี่เลี้ยงภาคสนามกับพี่เลี้ยงในพื้นที่ มีความสำคัญและต้องมีความใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำงานในพื้นที่ที่เสี่ยงภัย...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

2.4 ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 บัณฑิตอาสาควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการตั้งแต่เริ่มได้ประเด็น และพัฒนาโครงการร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 รองลงมาคือข้อ 1 อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีเวลาเพียงพอ ต่อการให้คำปรึกษาในประเด็นที่บัณฑิตอาสาสนใจ และแนะนำการเขียนรายงานสารนิพนธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษา ควรลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา เพื่อนิเทศงาน และให้คำแนะนำการปฏิบัติงานในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีเวลาเพียงพอ ต่อการให้คำปรึกษาในประเด็นที่บัณฑิตอาสาสนใจ และแนะนำการเขียนรายงานสารนิพนธ์	4.65	0.53	เห็นด้วยมากที่สุด
2. บัณฑิตอาสา ควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ตั้งแต่เริ่มได้ประเด็น และพัฒนาโครงการร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา	4.80	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด
3. อาจารย์ที่ปรึกษา ควรลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงาน ของบัณฑิตอาสา เพื่อนิเทศงาน และให้คำแนะนำ การปฏิบัติงานในพื้นที่	4.50	0.75	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.65	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาได้ข้อสรุป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการควรมีเวลาเพียงพอต่อการให้คำปรึกษากับบัณฑิตอาสาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และสามารถแนะนำแนวทางการเขียนรายงานสารนิพนธ์
2. บัณฑิตอาสา ควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการตั้งแต่เริ่มได้ประเด็น และพัฒนาโครงการร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนที่จะจัดเวทีประชาคม ควรให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ข้อมูลเบื้องต้นก่อน
3. อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการต้องเข้าใจบทบาทของบัณฑิตอาสา สามารถลงเยี่ยมนิเทศพื้นที่ปฏิบัติงาน และให้คำแนะนำต่อการทำงานของบัณฑิตอาสา ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้คนในชุมชนและบัณฑิตในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้อาจารย์ควรมีบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีเวลาเพียงพอต่อการให้คำปรึกษา และสามารถแนะนำบัณฑิตอาสาในการเขียนได้

“อาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีเวลาเพียงพอในการให้การศึกษา และสามารถแนะนำบัณฑิตอาสาในการเขียนได้ อาจไม่จำเป็นต้องเป็นอาจารย์ที่เก่ง แต่ขอให้มีความใส่ใจ และสามารถ

ทำงานกับบัณฑิตได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง รับฟังและแก้ไขสถานการณ์ร่วมกันกับบัณฑิตได้ ที่สำคัญต้องมีบุคลิกใจอาสา เน้นทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นตัวตั้ง” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

2. บัณฑิตอาสาควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มคิดประเด็น และร่วมพัฒนาโครงการกับอาจารย์ที่ปรึกษา

“การมีอาจารย์ที่ปรึกษาดังแต่เริ่มคิดประเด็นเป็นสิ่งสำคัญ และต้องมีตั้งแต่ต้น...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“ควรได้อาจารย์ที่ปรึกษาดังแต่เริ่มแรก สามารถปรึกษาอาจารย์เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลชุมชนเป็นระยะ และรายงานข้อมูลที่ได้มากับอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อได้โครงการมาแล้ว ก็ต้องปรึกษาลงถึงแนวทางในการดำเนินงานต่อไป” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

3. อาจารย์ที่ปรึกษาควรสามารถลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

“อาจารย์ที่ปรึกษาต้องนิเทศพื้นที่การปฏิบัติงานของบัณฑิตอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อไม่ให้คำแนะนำที่อาจารย์ให้เป็นลักษณะ *top down* และแนะนำแบบหอคอยงาช้าง ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“อาจารย์ที่ปรึกษาต้องสามารถลงพื้นที่ เรียนรู้ประเด็นพร้อมกับบัณฑิตอาสา” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)

“อาจารย์ที่ปรึกษาถ้าหากว่าไม่สามารถลงพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตได้ อาจารย์จำเป็นต้องมีการมองภาพของชุมชนได้ โดยการทำการบ้าน และสามารถให้ข้อเสนอแนะต่อบัณฑิตได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“อาจารย์ที่ปรึกษา ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ พี่เลี้ยงภาคสนามจะต้องเป็นคนเชื่อมข้อมูล กับอาจารย์ โดยให้อาจารย์รับรู้ถึงบริบทพื้นที่และศักยภาพ รวมทั้งบุคลิกภาพของ บอ.มอ. เพราะแม้ทำโครงการในประเด็นเดียวกัน แต่ถ้าต่างบริบท ย่อมต้องแนะนำต่างกัน ถ้าอาจารย์สามารถลงพื้นที่ได้ ก็จะเป็นการดีมาก เพราะจะได้เห็นบริบทพื้นที่ได้อย่างชัดเจน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

4. บุคลากรโรงพยาบาลที่บัณฑิตสังกัด สามารถเป็นที่ปรึกษาโครงการ

“บุคลากรในโรงพยาบาล เช่น ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล ทันตแพทย์ สามารถเป็นที่ปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะกับโครงการของบัณฑิตอาสาได้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความสามารถในวิชาชีพของตนเอง เพื่อความถูกต้องของข้อมูล สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สามารถให้การปรึกษาในเรื่องวิชาการ และเสริมความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

2.6 ด้านระบบการคัดเลือก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบการคัดเลือก ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ควรจัดระบบคัดเลือกบัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 รองลงมาคือข้อ 2 จัดระบบคัดเลือกบัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ข้อที่ 4 บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีความรู้ ความสามารถด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบการคัดเลือก

ด้านระบบการคัดเลือก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ควรจัดระบบคัดเลือกบัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	3.83	0.78	เห็นด้วยมาก
2. จัดระบบคัดเลือกบัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย	3.80	0.88	เห็นด้วยมาก
3. บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องสามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้	3.68	1.11	เห็นด้วยมาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านระบบการคัดเลือก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีความรู้ ความสามารถด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเบื้องต้น	2.78	1.12	เห็นด้วยปานกลาง
รวม	3.52	0.97	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านระบบการคัดเลือกได้ข้อสรุป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจัดให้มีการคัดเลือกและฝึกปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่

2. ควรให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบัณฑิตอาสา เพื่อจะได้บัณฑิตอาสาที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน

3. บัณฑิตอาสาไม่จำเป็นต้องเป็นบัณฑิตที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นบัณฑิตที่นับถือศาสนาพุทธก็สามารถทำงานในพื้นที่ได้ และไม่จำเป็นต้องพูดภาษามลายูได้ แต่ถ้าสามารถพูดภาษาเดียวกันได้ก็จะสร้างความเป็นกันเองได้ และสื่อสารอย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน

4. บัณฑิตอาสาไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านการแพทย์และสาธารณสุขก่อนเข้าไปปฏิบัติงาน เพราะบัณฑิตสามารถเรียนรู้ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขกับโรงพยาบาลที่สังกัดได้

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการคัดเลือก ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถฝึกปฏิบัติงานภาคสนามทั้งในพื้นที่และนอกเขตพื้นที่สามจังหวัด

“กระบวนการคัดเลือกบัณฑิต อาจทำได้หลายรูปแบบ ทั้งรวมโซนหรือแยกโซนในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ มีชุมชนเครือข่ายที่สามารถเป็นพื้นที่คัดเลือก และฝึกงานภาคสนามได้ตรงกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“โครงการสามารถเลือกบัณฑิตโดยใช้วิธีการไหนก็ได้ แต่สำคัญตรงที่ว่า บัณฑิตสามารถนำประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ได้ และสามารถปรับตัวเข้ากับพื้นที่ในการทำงานได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2. ควรให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบัณฑิตอาสา

“ชุมชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตั้งแต่ต้น เพราะจะได้คัดบัณฑิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ และการปรับตัวของทั้งสองฝ่ายเป็นไปได้ง่ายขึ้น และไม่ได้เป็นการยึดเหนี่ยวบัณฑิตให้กับชุมชน ถ้าบัณฑิตไม่มีคุณภาพ ชุมชนต้องทำหน้าที่ชัดเจน และแบกรับภาระร่วมกับโครงการ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

3. บัณฑิตอาสาไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิม หรือพูดภาษามลายูถิ่น

“การพูดภาษามลายูถิ่นได้ ถือว่าเป็นกำไรของบัณฑิต ซึ่งสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ถ้าพูดไม่ได้ก็ไม่เป็นไร เพราะมีปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถหนุนเสริมกันได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“ภาษาไม่จำเป็น และไม่ใช้ประเด็นสำคัญ ต้องดูความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“บัณฑิตไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิมหรือสามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้ และไม่ใช้ประเด็นสำคัญ ต้องดูความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2.7 ด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้เรื่องการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 รองลงมาคือข้อ 2 บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้เรื่องทักษะด้านพหุวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ข้อที่ 3 บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 รายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

กระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้เรื่องการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ	4.15	0.73	เห็นด้วยมาก
2. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเสริมความรู้เรื่องทักษะด้านพหุวัฒนธรรม	4.07	0.82	เห็นด้วยมาก
3. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข	3.42	1.10	เห็นด้วยปานกลาง
4. บัณฑิตอาสาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรได้รับการเสริมความรู้เรื่องจิตวิทยา การเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ	4.02	0.94	เห็นด้วยมาก
รวม	3.91	0.90	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา ได้ข้อสรุป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. บัณฑิตอาสา ควรได้รับการเสริมความรู้เกี่ยวกับการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ เช่น การปรับตัว การวิเคราะห์ต่อสถานการณ์ และการวางตัวท่ามกลางสถานการณ์ในพื้นที่
2. บัณฑิตอาสา ควรได้รับการเสริมความรู้ด้านทักษะพหุวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่
3. บัณฑิตอาสา ไม่จำเป็นต้องได้รับการเสริมความรู้ด้านสาธารณสุข และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ในโรงพยาบาลที่สังกัด

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. บัณฑิตอาสาควรได้รับการเสริมความรู้ด้านการทำงานในพื้นที่ความไม่สงบ

“บัณฑิตควรมีความรู้ด้านการทำงานในพื้นที่ความไม่สงบหรือเสี่ยงภัยเป็นอย่างยิ่ง ควรมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และผลิตความรู้ออกมาเป็นเอกสาร เพื่อนำไปสู่ความรู้เฉพาะด้านการทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“การพัฒนาศักยภาพบัณฑิต ด้วยการเสริมความรู้ด้านสถานการณ์...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“ควรได้เรียนรู้หลักการทำงานในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2. บัณฑิตอาสาควรมีความรู้ด้านพหุวัฒนธรรม

“... พหุวัฒนธรรมมีความจำเป็น แต่ต้องเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของบัณฑิต และต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หรือกาลเทศะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“บัณฑิตควรมีความรู้ด้านพหุวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เหมาะสมต่อไป ให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้นำไปปฏิบัติและนำบทเรียนมาร่วมพูดคุยกัน และนำไปปรับปรุงแก้ไขและปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“...เรื่องพหุวัฒนธรรมบัณฑิตควรรู้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2. บัณฑิตอาสา ไม่จำเป็นต้องเสริมความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข และการเชี่ยวชาญผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะสามารถเรียนรู้ในโรงพยาบาลที่สังกัด

“ความรู้ด้านสาธารณสุข บัณฑิตสามารถเรียนรู้ในโรงพยาบาล” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“ควรมีความรู้ในระดับพื้นฐานเรื่องสุขศึกษาทั่วไป เพราะอย่างน้อยจะได้ดูแลตัวเองได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2.8 ด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5 การดำเนินงานของโครงการฯ ควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรอาสาสมัครเอกชนในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 รองลงมาคือข้อ 2 การดำเนินงานของโครงการฯ ควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ข้อที่ 1 การดำเนินงานของโครงการฯ ควรสร้างความร่วมมือกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การดำเนินงานของโครงการฯ การสร้างความร่วมมือกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)	3.93	0.85	เห็นด้วยมาก
2. การดำเนินงานของโครงการฯ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	4.22	0.80	เห็นด้วยมาก
3. การดำเนินงานของโครงการฯ การสร้างความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	4.15	0.89	เห็นด้วยมาก
4. การดำเนินงานของโครงการฯ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)	4.18	0.74	เห็นด้วยมาก
5. การดำเนินงานของโครงการฯ การสร้างความร่วมมือกับองค์กรอาสาสมัครเอกชนในพื้นที่	4.35	0.83	เห็นด้วยมาก
รวม	4.16	0.82	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ได้ข้อสรุปว่า โครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ แต่ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือกับองค์กรดังกล่าว

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีอยู่ในพื้นที่

“โครงการบัณฑิตอาสาควรสร้างความร่วมมือและเครือข่ายร่วมกันกับหน่วยงานที่มีอยู่ในพื้นที่ เพราะเป็นกลไกท้องถิ่น และต้องถูกกระตุ้นให้เป็นมิติใหม่ของการทำงานแบบโครงการบัณฑิตอาสา และในระยะยาวองค์กรเหล่านี้ต้องทำหน้าที่ในลักษณะนี้ต่อไป”
(ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

2. การจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนาของบัณฑิตอาสาสมัครร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล

“การดำเนินงาน โครงการบัณฑิตอาสาในส่วนประเด็น โครงการความร่วมมือกับ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ข)

“เครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีความจำเป็น ซึ่งจะช่วยในเรื่องความ ยั่งยืนของโครงการ ทั้งนี้ยังมีการสนับสนุนเรื่องต่างๆ อีกด้วย...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“สำหรับหน่วยงานปกครองท้องถิ่น จำเป็นต้องให้ บัณฑิตรู้จัก กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เพราะจะทำให้การทำงานของบัณฑิต ในบางครั้ง ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2.9 ด้านระบบติดตามและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบติดตามและประเมินผล ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 8 การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ ควรประเมินจากการที่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาสานต่อประเด็น โครงการ และความต่อเนื่องของ โครงการ โดยการสานต่อของคนในชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.71 รองลงมา คือ ข้อ 4,6,7 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 เท่ากันทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ข้อที่ 2 การเยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสา โดยทีมสำนักงานกลาง 1-2 ครั้ง/ พื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 รายละเอียดดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านระบบติดตามและประเมินผล

ระบบติดตามและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสาทุก 1 - 2 เดือน โดยพี่ เลี้ยงภาคสนาม/ ผู้จัดการประจำโซน	4.38	0.80	เห็นด้วยมาก
2. เยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสา โดยทีมสำนักงานกลาง 1-2 ครั้ง/ พื้นที่	4.28	0.75	เห็นด้วยมาก
3. ติดตามการเขียนบันทึกประจำวันของบัณฑิต อาสา ซึ่งต้องมีความเห็นของพี่เลี้ยงในพื้นที่และ ตรวจสอบโดยพี่เลี้ยงภาคสนาม/ ผู้จัดการประจำ โซน	4.45	0.55	เห็นด้วยมาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ระบบติดตามและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. ประเมินคุณภาพรายงานการศึกษาและวินิจฉัยชุมชน 3 เดือน โดยพี่เลี้ยงภาคสนาม/ ผู้จัดการประจำโซน	4.55	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด
5. ติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา จากการรายงานในที่ประชุมเฉพาะโซน และรวมโซน	4.50	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด
6. ติดตามประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาทุก 3 เดือน ประเมินโดยบัณฑิตอาสา ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ และพี่เลี้ยงภาคสนาม	4.55	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด
7. การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ ควรประเมินจากผลการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนของบัณฑิตอาสา	4.55	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด
8. การประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ ควรประเมินจากการที่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาสานต่อประเด็นโครงการ และความต่อเนื่องของโครงการ โดยการสานต่อของคนในชุมชน	4.58	0.71	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	3.91	0.65	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบติดตามและประเมินผลของโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ข้อสรุปว่า เห็นด้วยกับระบบการติดตามที่ใช้ในการดำเนินงานในปัจจุบัน แต่มีข้อเสนอแนะให้พี่เลี้ยงภาคสนามควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของบัณฑิตอาสาทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อการวางแผนและให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมของบัณฑิต

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบติดตามและประเมินผล ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการเยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสาเดือนละ 1-2 ครั้ง และอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการฯ ควรมีการติดตามด้วย

“การเยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสาเดือนละ 1-2 ครั้งมีความเหมาะสม แต่ถ้าสามารถลงเยี่ยมได้มากกว่านี้ก็จะได้ การติดตามไม่ควรเป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยงภาคสนามหรือผู้จัดการ โครงการฯ เท่านั้น อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการของบัณฑิตควรมีการติดตามด้วย” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“การติดตามต้องสามารถเก็บความก้าวหน้าของบัณฑิตได้ และไม่เกิดการชะงักการปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบัณฑิต ต้องมีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการติดตามประเมินผล” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

2. การติดตามจากบันทึกประจำวันของบัณฑิตอาสา

“การติดตามจากบันทึกประจำวันมีความจำเป็น ควรดูทุกอาทิตย์ และในแต่ละอาทิตย์/เดือน/6 เดือน ต้องให้บัณฑิตวิเคราะห์เป็นประจำ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

3. ประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ จากการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนของบัณฑิต

“ความสำเร็จของโครงการสามารถดูได้จากตัวของบัณฑิต ว่ามีการพัฒนาศักยภาพได้หรือไม่ เช่น มีความมั่นใจ ชุมชนได้ใจ บัณฑิตสร้างสีสันให้กับชุมชน ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจเมื่อมีอาจารย์ลงพื้นที่ ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

“ประเมินการเปลี่ยนแปลง ในตัวของบัณฑิต” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

2.10 ด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 2 เตรียมพื้นที่ปฏิบัติงานที่เป็นชุมชนที่มีประเด็นให้บัณฑิตอาสาดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รองลงมาคือข้อ 3 บัณฑิตอาสาควรมีประสบการณ์ และจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนา ร่วมกับบัณฑิตอาสาประจำหมู่บ้าน เพื่อความยั่งยืนของโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คือ ข้อที่ 1 ขยายระยะเวลาให้บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานในพื้นที่จาก 1 ปี เป็น 2 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 รายละเอียดดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา

แนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ขยายระยะเวลาให้บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานในพื้นที่จาก 1 ปี เป็น 2 ปี	3.68	1.16	เห็นด้วยมาก
2. เตรียมพื้นที่ปฏิบัติงานที่เป็นชุมชนที่มีประเด็นให้บัณฑิตอาสาดำเนินโครงการ	4.07	0.85	เห็นด้วยมาก
3. บัณฑิตอาสา ควรศึกษาประเด็น และจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนา ร่วมกับบัณฑิตอาสาประจำหมู่บ้าน เพื่อความยั่งยืนของโครงการ	3.85	1.00	เห็นด้วยมาก
รวม	3.86	1.00	เห็นด้วยมาก

ผลการสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อสรุปว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา 1 ปีมีความเหมาะสม แต่ควรมีประเด็นการศึกษาชุมชนที่รัดกุมสำหรับประเด็นที่บัณฑิตอาสาจะดำเนินโครงการ ควรเป็นประเด็นที่ได้จากการศึกษาชุมชน เกิดจากความต้องการของชุมชน และการจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนาไม่ควรร่วมกับบัณฑิตอาสาประจำหมู่บ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. ควรขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานจาก 1 ปี เป็น 2 ปี ให้กับบัณฑิตอาสาที่มีคุณภาพ

“การขยายระยะเวลาให้บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานในพื้นที่จาก 1 ปี เป็น 2 ปี ต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ชุมชนให้การยอมรับ” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ก)

“อาจมีการขยายระยะเวลาเป็น 2 ปี ให้กับโครงการพิเศษ เฉพาะกิจ โครงการดีๆ เพื่อความสำเร็จของโครงการอย่างยั่งยืน” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ค)

2. ควรเตรียมพื้นที่ปฏิบัติงาน ที่เป็นชุมชนที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน

“ควรเตรียมพื้นที่ปฏิบัติงานที่เป็นชุมชนที่มีประเด็น ให้บัณฑิตอาสาดำเนินโครงการ เช่น ชุมชนเครือข่ายงานพัฒนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” (ผู้ทรงคุณวุฒิ-ง)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโครงการบัณฑิตอาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างรูปแบบที่เป็นอยู่กับรูปแบบที่ควรจะเป็น

ในตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงาน ระหว่างรูปแบบที่เป็นอยู่กับรูปแบบที่ควรจะเป็น ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการเปรียบเทียบออกเป็น 9 ด้าน ตามขอบเขตของการวิจัย รายละเอียดของการเปรียบเทียบมีดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา

การเปรียบเทียบด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นของการดำเนินงานโครงการ ยังคงให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์เดิมทั้งสามข้อ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้าน คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง แต่ที่แตกต่างมีการเพิ่มวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้บัณฑิตมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น รายละเอียดดังตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบด้านวัตถุประสงค์ของโครงการบัณฑิตอาสา

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีความเหมาะสม - เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น - เพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการพัฒนาชุมชน มีความเหมาะสม - เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น - เพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยให้สามารถทำงานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง - เพื่อให้บัณฑิตมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 การเปรียบเทียบด้านพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

การเปรียบเทียบด้านพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นกับรูปแบบที่เป็นอยู่ มีส่วนที่เหมือนกัน คือ การใช้กลยุทธ์บัณฑิตพลัดถิ่น พื้นที่ปฏิบัติงานไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ และบัณฑิตอาสาสามารถปฏิบัติงานทั้ง 2 คน ต่อ 1 พื้นที่ และ 1 คน ต่อ 1 พื้นที่ ส่วนประเด็นที่แตกต่าง คือ พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาใกล้หรือไกลจากโรงพยาบาลที่สังกัดนั้นไม่จำเป็น บัณฑิตชายควรพักในชุมชน บัณฑิตหญิงพักในโรงพยาบาล และพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาควรมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง คนในชุมชนมีประสบการณ์งานพัฒนาชุมชน รายละเอียดดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบด้านพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” - บัณฑิตอาสาที่มีพื้นที่ปฏิบัติงานใกล้โรงพยาบาล - บัณฑิตอาสาพักใน โรงพยาบาลชุมชน บางพื้นที่พักในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงาน - พื้นที่ปฏิบัติงานมีทั้งชุมชนที่เข้มแข็งในระดับปานกลางและชุมชนที่มีประสบการณ์น้อยในงานพัฒนา - พื้นที่ไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ หรือมีเหตุการณ์น้อย - บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานมีทั้ง 2 คน ต่อ 1 พื้นที่ และ 1 คน ต่อ 1 พื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กลยุทธ์ “บัณฑิตพลัดถิ่น” - พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาใกล้หรือไกลจากโรงพยาบาลที่สังกัดนั้นไม่จำเป็น - บัณฑิตชายควรพักในชุมชน บัณฑิตหญิงพักในโรงพยาบาล - พื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา ควรมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง คนในชุมชนมีประสบการณ์งานพัฒนาชุมชน - พื้นที่ไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ - บัณฑิตอาสาสามารถปฏิบัติงานทั้ง 2 คน ต่อ 1 พื้นที่ และ 1 คน ต่อ 1 พื้นที่

3.3 การเปรียบเทียบด้านระบบพี่เลี้ยง

การเปรียบเทียบด้านระบบพี่เลี้ยง พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นมีความแตกต่างกับรูปแบบที่เป็นอยู่ในทุกประเด็น คือ พี่เลี้ยงภาคสนาม ควรมี 1 คน ต่อบัณฑิตอาสา 2 คน พี่เลี้ยงภาคสนามจะต้องมีทักษะการให้คำปรึกษา และทักษะการประสานงานแล้ว ควรมีทักษะมนุษยสัมพันธ์ และการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยง สำหรับครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ควรเข้าใจบทบาทของ

บัณฑิตอาสาอย่างแท้จริง และในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงานควรมีพี่เลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการ และการประสานงานระหว่างพี่เลี้ยงภาคสนามกับครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดดังตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบด้านระบบพี่เลี้ยง

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - พี่เลี้ยงภาคสนามจำนวน 3 คน ต่อบัณฑิตอาสา 10 คน - พี่เลี้ยงภาคสนามมีทักษะการให้คำปรึกษาและการประสานงาน - ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่มีความเข้าใจถึงบทบาทของบัณฑิตอาสา แต่บางพื้นที่มีความเข้าใจน้อย - พี่เลี้ยงภาคสนาม และพี่เลี้ยงในพื้นที่ มีการประสานงานกันในระดับหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - พี่เลี้ยงภาคสนาม ควรมี 1 คน ต่อบัณฑิตอาสา 2 คน เพื่อให้สามารถดูแลอย่างใกล้ชิด และทำงานภาคสนามควบคู่กัน - พี่เลี้ยงภาคสนามควรมีทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการประสานงาน ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ - ครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ควรเข้าใจบทบาทของบัณฑิตอาสา สามารถให้คำปรึกษาต่อบัณฑิตอาสาได้ และในชุมชนพื้นที่ปฏิบัติงานควรมีพี่เลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการ - การประสานงานระหว่างพี่เลี้ยงภาคสนามกับครูพี่เลี้ยงในพื้นที่ ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง

3.4 การเปรียบเทียบด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

การเปรียบเทียบด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นมีความแตกต่างกับรูปแบบที่เป็นอยู่ คือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีเวลาเพียงพอต่อการให้คำปรึกษา และบัณฑิตอาสาควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มคิดประเด็น และร่วมพัฒนาโครงการกับอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาควรสามารถลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิต และบุคลากรในโรงพยาบาลที่บัณฑิตสังกัด สามารถเป็นที่ปรึกษาในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพได้ รายละเอียดดังตาราง 14

ตาราง 14 การเปรียบเทียบด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตอาสาที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการช่วงการพัฒนาโครงการ - อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการไม่สามารถลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีเวลาเพียงพอต่อการให้คำปรึกษา และสามารถแนะนำบัณฑิตอาสาในการเขียนรายงานสารนิพนธ์ได้ - บัณฑิตอาสาควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มคิดประเด็น และร่วมพัฒนาโครงการกับอาจารย์ที่ปรึกษา - อาจารย์ที่ปรึกษาควรสามารถลงเยี่ยมพื้นที่ปฏิบัติงานของบัณฑิต - บุคลากรในโรงพยาบาลที่บัณฑิตสังกัดสามารถเป็นที่ปรึกษาโครงการในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพได้

3.5 การเปรียบเทียบด้านระบบการคัดเลือก

การเปรียบเทียบด้านระบบการคัดเลือก พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นกับรูปแบบที่เป็นอยู่มีส่วนที่เหมือนกัน คือ บัณฑิตอาสา สามารถฝึกปฏิบัติงานภาคสนามนอกเขตพื้นที่สามจังหวัด ส่วนความแตกต่าง คือ ควรให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบัณฑิตอาสา และบัณฑิตอาสาไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิม หรือพูดภาษามลายูถิ่นได้ รายละเอียดดังตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบด้านระบบการคัดเลือก

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามนอกเขตพื้นที่สามจังหวัด - ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงาน ไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบัณฑิต - บัณฑิตอาสาส่วนใหญ่สามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตอาสาที่จะทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถฝึกปฏิบัติงานภาคสนามทั้งในพื้นที่และนอกเขตพื้นที่สามจังหวัด - ควรให้ตัวแทนชุมชนพื้นที่ที่จะรับบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบัณฑิตอาสา - บัณฑิตอาสาไม่จำเป็นต้องเป็นมุสลิม หรือพูดภาษามลายูท้องถิ่น

3.6 การเปรียบเทียบด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

การเปรียบเทียบด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นกับรูปแบบที่เป็นอยู่มีส่วนที่เหมือนกัน คือ บัณฑิตอาสาสามารถเรียนรู้ความรู้ด้านสาธารณสุขในโรงพยาบาลที่สังกัด ส่วนความแตกต่าง คือ บัณฑิตอาสาควรได้รับการเสริมความรู้ด้านการทำงานในพื้นที่ความไม่สงบ โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรได้รับการเสริมความรู้ด้านทักษะพหุวัฒนธรรม รายละเอียดดังตาราง 16

ตาราง 16 การเปรียบเทียบด้านกระบวนการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอาสา

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตอาสาขาดการเสริมความรู้เรื่องการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ - บัณฑิตอาสาขาดการเสริมความรู้ด้านทักษะพหุวัฒนธรรม - บัณฑิตอาสาเรียนรู้ความรู้ด้านสาธารณสุขในโรงพยาบาล 	<ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิตอาสาควรได้รับการเสริมความรู้ด้านการทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบ - บัณฑิตอาสาควรได้รับการเสริมความรู้ด้านทักษะพหุวัฒนธรรม - บัณฑิตอาสา ไม่จำเป็นต้องเสริมความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

3.7 การเปรียบเทียบด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

การเปรียบเทียบด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นกับรูปแบบที่เป็นอยู่มีส่วนที่เหมือนกัน คือ มีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และองค์กรอาสาสมัครเอกชนในพื้นที่ ส่วนความแตกต่าง คือ ควรมีการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย กับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) นอกจากนี้การจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนาของบัณฑิตอาสาควรร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รายละเอียดดังตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบด้านการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
- มีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และองค์กรอาสาสมัครเอกชนในพื้นที่	- ควรมีการสร้างความร่วมมือและเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และองค์กรอาสาสมัครเอกชนในพื้นที่ - การจัดทำโครงการวิจัย/พัฒนาของบัณฑิตอาสาควรร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

3.8 การเปรียบเทียบด้านระบบติดตามและประเมินผล

การเปรียบเทียบด้านระบบติดตามและประเมินผล พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็นมีส่วนที่เหมือนกันกับรูปแบบที่เป็นอยู่เกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นการให้พี่เลี้ยงภาคสนามเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมของบัณฑิตอาสาทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่ รายละเอียดดังตาราง 18

ตาราง 18 การเปรียบเทียบด้านระบบติดตามและประเมินผล

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - เยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสาทุก 1 - 2 เดือน - เยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสา โดยทีมสำนักงานกลาง 1-2 ครั้ง/ พื้นที่ - ติดตามการเขียนบันทึกประจำวันของบัณฑิตอาสา - ประเมินคุณภาพรายงานการศึกษาและวินิจัยชุมชน - ติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา จากการรายงานในที่ประชุมเฉพาะ โชน และรวม โชน - ติดตามประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาทุก 3 เดือน - ประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ จากการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนของบัณฑิต - ประเมินจากการที่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาสานต่อประเด็น โครงการ รวมทั้งการสานต่อโดยคนในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการเยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสาเดือนละ 1-2 ครั้ง และอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการฯ ควรมีการติดตามด้วย - เยี่ยมนิเทศบัณฑิตอาสา โดยทีมสำนักงานกลาง 1-2 ครั้ง/ พื้นที่ - การติดตามจากบันทึกประจำวันของบัณฑิตอาสา - การประเมินคุณภาพรายงานการศึกษาและวินิจัยชุมชน - การติดตามความก้าวหน้าของบัณฑิตอาสา จากการรายงานในที่ประชุมเฉพาะ โชน และรวม โชน - การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาทุก 3 เดือน - ประเมินผลความสำเร็จของโครงการในพื้นที่ จากการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนของบัณฑิต - ประเมินจากการที่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาสานต่อประเด็น โครงการ รวมทั้งการสานต่อโดยคนในชุมชน - พี่เลี้ยงภาคสนามควรเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมของบัณฑิตอาสาทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่

3.9 การเปรียบเทียบด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา

การเปรียบเทียบด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา พบว่า รูปแบบที่ควรจะเป็น กับรูปแบบที่เป็นอยู่มีความแตกต่างในทุกประเด็น คือ ควรมีประเด็นการศึกษาชุมชนที่รัดกุมและชัดเจน ควรขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานจาก 1 ปี เป็น 2 ปี ให้กับบัณฑิตอาสาที่มีคุณภาพ และควรเตรียมพื้นที่ปฏิบัติงาน ที่เป็นชุมชนที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน รายละเอียดดังตาราง 19

ตาราง 19 การเปรียบเทียบด้านแนวทางการพัฒนาโครงการบัณฑิตอาสา

รูปแบบที่เป็นอยู่	รูปแบบที่ควรจะเป็น
<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดประเด็นในการศึกษาชุมชนแบบกว้างๆ - บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานในชุมชนเป็นระยะเวลา 1 ปี - พื้นที่ปฏิบัติงานเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีประเด็นการศึกษาชุมชนที่รัดกุมและชัดเจน - ควรขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานจาก 1 ปี เป็น 2 ปี ให้กับบัณฑิตอาสาที่มีคุณภาพ - ควรเตรียมพื้นที่ปฏิบัติงาน ที่เป็นชุมชนที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน